

1. Kmeti vseh letnih
 in vseh s polno
 vred in v Mariboru
 s polno vred in v
 1. Kmeti vseh letnih
 in vseh s polno
 vred in v Mariboru
 s polno vred in v

1. Kmeti vseh letnih
 in vseh s polno
 vred in v Mariboru
 s polno vred in v

1. Kmeti vseh letnih
 in vseh s polno
 vred in v Mariboru
 s polno vred in v

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobijo
 se v tiskarni in po
 gospodu Novak-u na
 velikem trgu po 10 h.

Nekaj se ne vra-
 tajo, neplačani listi
 se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
 od navadne vrstice,
 če se natisne enkrat,
 po 15 h, dvakrat 25 h,
 trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
 do srede popoldne.

Štev. 26.

V Mariboru, dne 30. junija 1904.

Tečaj XXXVIII.

Naše gospodarske razmere.

Na Dunaju izhaja časnik, katerega naloga je, pomagati revežem in siromakom. Imenuje se »Gegen Not und Elend«. Objavil je meseca aprila članek, v katerem opisuje »bedo ljudij, ki bi radi delali, pa dela ne dobijo.« K temu članku je poslal naš državni poslanec J. Žičkar pojasnilo, katero je imenovan članek objavil v št. 14 tekočega leta in se glasi v slovenski pre-stavi tako-le:

K uvodnemu članku »Not und Elend« (beda in uboštvo) v Vašem cenjenem listu št. 12, marec 1904, 2. letnik, mi dovolite nekoliko pripomb.

V omenjenem članku se piše »o bedi tisoč in tisoč ljudij, ki morajo hoditi od hiše do hiše, od mesta do mesta, da bi se z delom pošteno preživeli, a ga ne dobe.« Najhujše je gotovo za človeka, če ima voljo in tudi moč, da bi lahko delal ter se tako na pošten način preživel, pa ne dobi dela. V nadaljevanju tega članka se pravi, da za-dene krivda vsled teh žalostnih razmer cer-kev in državo, vlado in ljudstvo, da, celo človeštvo.

Priznavam, da je po mestih dosti brez-poselnih ljudij, kateri bi radi delali, pa dela ne dobe. Kako pride to? Večidel zato, ker vse beži s kmetov in sicer deloma v tovarne (fabrike), deloma v rudokope, ali v mesta. Tukaj se množi število brezposelnih, na de-zeli pa je tako pomanjkanje delavskih močij, da ubogi kmet za drago plačilo ne more do-biti delavcev. Letna in dnevna plačila posl-

so se v zadnjih letih podvojila in potrojila. In če se poslu ne ugodí v vsakem oziru, pa reče: »Grem pa v mesto, tam zaslužim go-tovo dvakrat toliko kot na deželi.« Stanje kmetov ni samo zato tako slabo, ker so se davki in doklade tako povišale, ampak veči-noma zato, ker ni dobiti delavskih močij. Pogostoma pridejo taki ubežniki iz mesta zopet domov, največ v veliko žalost svojih sorodnikov, posebno pa dušnih pastirjev. Veliko število prej pridnih deklic se vrne iz mesta domov popolnoma pokvarjenih dušno in telesno. Dušni pastirji poučujejo in prosijo mladino, da bi vendar doma ostala, kjer jo najde pošten zaslužek. Dostikrat to tudi po-maga, in meni se je prigodilo, da so se de-klice, ki so bile že na potu v tujino, na moje prigovarjanje zopet vrnile na svoj dom in mi bile pozneje za to hvaležne. Vendar je naj-večkrat ves trud dušnih pastirjev zastonj. Zato mislim, da je jako krivično, zaradi ve-likega števila brezposelnih ljudij po mestih na cerkev vračati krivdo. Ljudje imajo na kmetih dela dovolj, da se morejo pošteno preživeti, vendar beže lahkomišljeno z dežele. Da, celo dobroto bi izkazali kmetiskemu pre-bivalstvu, če bi ostali doma.

Moje mnenje je, da bi predstojniki raz-nih dobrodelnih društev po mestih dobro delo storili, če bi bili pri razdelitvi podpor kolikor mogoče previdni, ter bi delavcem z dežele, kateri v mestu ne najdejo zasluzka, odločno prigovarjali, naj se vrnejo domov na deželo: tam je zanje dela in zasluzka dovolj. (Sveda to ne velja za brezposelne in po-trebne, ki so brez lastne krivde zabredli v

žalostne razmere; takim naj se kolikor mo-goče pomaga.)

Videm na Štajerskem, začetkom maja 1904.

Josip Žičkar,
 dekan, dežel. in drž. poslanec.

Blagoslovljenje zastave ,Bral. društva' na Dobrni.

»Lepšega dne na Dobrni še ni obsevalo solnce, odkar Dobrna stoji, kakor je bil dan 19. junija.« To je jednoglasna sodba vseh Dobrničanov o minoli slavnosti. Priznati mo-ramo, da ne vemo, kje bi začeli. Vse nam sili v pero, eden dogodek lepši nego drugi, ena točka sporeda sijajnejša od druge. Po nepopisnem obupu sobotne noči, ko so vsled strašnega viharja okoli polnoči ležali vsi slavloloki na tleh in je še ob 1/4 uri zju-traj bil dež, zavladovalo je zatem nepopisno veselje, ko je dež nehaj in se nebo zvedrilo. V nekaj urah so stali slavloloki vnovič z mo-gočno zastavo na čelu oznanjujoč, da ima dan prinesiti nekaj posebnega. Prinesel nam je predvsem preblogo kumico, prinesel nam ljube goste od vseh mogočih strani, od blizu in daleč. Radi bi jih našli, a ni mogoče. Goste so pozdravljale številne narodne tro-bojne zastave in slavloloki. Posebno so se odlikovale hiše: Arličeva, Pušnikova, Štunc-lova, nadalje občinska in hiša, kjer ima sedež »Bralno društvo«. Nad vsemi temi je pa pla-polala zmagovito slovenska trobojnica visoko

Listek.

Ob grajščinski tlaki.

(Slika iz starih časov. — Češki spisal Bohumil Bouška; prevel L. Vrhovski.)

I.

Bilo je svoje dni na Češkem med ubo-gim ljudstvom tako gorje, da ubožčki legaje zvečer k počitku niso vedeli, li bodo zjutraj še vstali, ali jih morda ne bo pokončal po-noči rdeči plamen s poslopjem in bornim imetjem vred. Ta je namreč razsajal in uni-čeval ved ljudstvo, da je za gorje bilo slišati menda do samega — neba. V 18. sto-letju je tuja vojska opustoševala rodna polja češka, tirjala od kmetov vsega potrebnega in kadar ta že ves ubožan ni mogel njene lakomne zahteve več izpolnjevati, zatigala mu je strehe nad glavami, da je ubogo ljudstvo moralo bežati v gozde, ondi živeti kakor divjačina, samo da si je ohranilo še borno življenje.

K temu strašnemu zlu, ki ga je priza-devala tuja vojska, pridružilo pa se je še neko domače gorje, katero ni nič manj tla-čilo ubogega seljaka, to je bila namreč grajščinska robota. Ljudstvo je trpelo neza-slišano, ali nikogar ni bilo, ki bi se potegnil

zanj proti množici grajščinskih pisarjev, beričev in njih pomagačev. V gradovih so imeli priprave nalašč za mučenje onih, ka-teri bi si izmed ljudstva le drznili nekoliko godrnjati o nilstvu in te so bile takšne, da se je še najtrdovratnejši spokoril, da ga je pozneje le spomin na muke že spravil v molk. Pa tudi ta, ki je le po strani med ljudstvom kaj omenil o tem groznem stanju, je bil po najetih ogleduhih ovađen beriču, nikdar ni ostal za to brez — plačila. Prišla je sobota, kadar so se morali v grajščinski pisarni zbrati vsi robotniki, da jim je berič čital za njih imenoma njihovo čez teden storjeno delo — roboto. Gorje, ako je morda radi česa imel kateri poleg svojega imena zaznamovano kakšno čaro, glas beriča postal je mshoma jezen, sledila je nad siromakom palica ali celo korobač. Kdor pa se je še kaj več pregrešil, bila mu je kazen sedeti za več ur na visokem lesenem oslu, katerega hrbet bil je oster kakor nož.

Večina seljakov videvši to, je delala in — molčala. Toda vsi se niso mogli tako premagovati, želeli so pametno zboljšanja tega stanja. Toda za vsako takšno besedo so morali v grad, da so tudi oni poskusili one muke in bolečine.

Seljak Havel sedel je nekega nedeljskega popoldne doma v hiši za mizo in čital iz

Sv. pisma. To čitanje bila je njegova jedina tolažba. K tej knjigi se je zatekel in iskal tolažbe, kadar mu je bilo njegovo stanje najhujše. Kakor oko v glavi čuval je to knjigo in za nobeno ceno ne bi je dal od hiše.

Havel znal je iz nje kaj lepo čitati, pa tudi razlagati. Zato so pa tudi kaj radi pri-hajali k njemu sosedi na razvedrenje. Tudi ti so se nekoliko razveselili, ako se je čitalo in govorilo kaj veselega, pa še bolj žalovali, ako je bilo kaj otožnega. Žalibog, bilo je vedno le zadnjega več, mnogokrat preveč.

Neke nedelje zvečer bilo je zbranih zopet nekaj sosedov. Ker se je že zmrčilo, ušgala je Havelova hči na mizi malo sve-tilko.

Zunaj je bilo megleno in nekoliko deže-valo. Žetev je bila že skoraj prezorela, ali kmetje je niso mogli še požeti. Prej je bila robota, da se je poželo grajščinsko polje, še le za tem je prišla vrsta na kmetško, domače. Tako se je godilo vselej in ako je kmet hotel o pravem času svoje delo opraviti, moral je to storiti — po noči, kajti po dnevu moral je delati pri grajščini.

Nekdo za pečjo je vzdihnil. Bil je to ded, oče seljaka Havela. Starček je že lezel v osemdeseto leto. Toda do letos je bil še vedno zdrav kakor riba.

nad toplico. Ko se je razvil veličasten spre-
vod v cerkev s celjako narodno godbo na
čelu, pripoznal je vsak — rad ali nerad —
da kaj enakega lahko priredi kak trg ali
mesto, za majhen kraj, kakor je Dobrna, je
to naravnost velikansko. Za godbo so stopali
zastopniki »Slov. kršč. soc. zveze« s svojo
prekrasno zastavo, dalje »Celjsko pevsko dru-
štvo«, čegar zastavonoša je vzbujal občno
pozornost s svojo izvirno nošo, zatem mlado
in čilo »Slov. kat. izobr. društvo v Studencih
pri Mariboru« s svojo novo zastavo, za njim
veleblag. kumica gđ. Terezija Goršekova iz
Drešinjvasi. Belo oblečene deklice so nesle
zavito zastavo dobroskega »Bralnega društva«,
čegar številni udje so bili okrašeni z novimi
društvenimi znamenji. Ko je sprevoz, ki se
je pomikal med nepreglednimi vrstami do-
maćih in tujih, prikorakal pred veličasten
slavolok z napisom: Naprej zastava Slave!
pozdravila je belo oblečena deklica gđ. ku-
mico v iskrenih besedah. Prizori pri blago-
slovljenju, ki je bilo zunaj cerkve, so bili
naravnost ganljivi. Pred blagoslovom je pred-
sednik društva pozdravil zastopstva raznih
društev, na kar je častni ud, vlč. g. profesor
J. Kardinar iz Celja, blagoslovil novo zastavo.
Po blagoslovu se je vršilo zabijanje žeblov.
Prvi žebelj je zabil preč. g. Kardinar, nato
gđ. kumica, katere je v priščenih besedah
pozdravila društvo ter pripela na zastavo
krasen trak. Za njo so se vrstili zastopniki
društev itd. Tajnik dobroskega »Mladeniske
zveze«, Matevž Božnik — ob enem zastavo-
noša — zabil je žebelj v imenu »Mladeniske
zveze« z geslom: Vse za vero in domovino
ter pripel trak, darovan od »Mladen. zveze«.
Istotako tajnica »Dekliške zveze«, A. Pod-
vršan z geslom: Z Bogom in Marijo za slo-
vensko domovino. Tudi »Dekliška zveza« je
darovala trobojen trak, ki ga je tajnica pri-
pela na zastavo. Nato je zastavonoša dvignil
novo zastavo, da se pozdravi z drugimi za-
stavami, godba je zaigrala »Naprej« in topiči
so grmeli, da se je zemlja tresla pod Dobrno.
Sprevoz se je zatem pomikal v cerkev, kjer
je bila pridiga in slovesna sv. maša. Pridi-
goval je v izbranih besedah preč. g. profesor
Kardinar, sv. mašo je služil mil. g. kanonik
dr. Koren iz Ljubljane. Po sv. masi vršil se
je sprevoz nazaj na slavnostni prostor. —
Popoldan ob pol 4 šla so društva z zasta-
vami, godbo in neštivilno množico nasproti
»Celjskemu Sokolu«. Voz za vozom je drdral
na Dobrno, nekateri okrašeni z zastavami in
zelenjem, vsi so pa bili polni milih nam-
gostov. Ko je prikorakal »Sokol« s svojo
zastavo, pozdravil ga je predsednik društva
povdarjajoč geslo »Sokolovo«: V pesti sila,

v srcu odločnost, v mislih domovina! Odgo-
voril je starosta »Sokola« g. dr. Karlovšek.
Sedaj se je postavil »Sokol« na čelo celemu
sprevodu, na kar se je vršil obhod po Dobrni.
Česte so bile natlačene občinstva, katero je
burno pozdravljalo društva in zastave. — V
vseh ozirih dovršena je bila veselica na slav-
nostnem prostoru. Med pesmimi so bile za-
stopane vse vrste od umetnih do narodnih,
vmes so bile vznesene koračnice. Občinstvo
ni štedilo s ploskanjem in živio-klici. Med
posameznimi točkami je pridno igrala celjska
»Narodna godba«. — Slavnostni govornik
č. g. dr. E. Lampé iz Ljubljane očaral je vse
s svojim izvrstnim govorom. Vspodbujal je
navzoče k združenju za pravo narodno delo.
Vsako ped zemlje branimo z vsemi silami!
Izdajalcev ne trpeti med seboj! Vedno naprej,
nikdar nazaj! V združenju je naša moč in
naša bodočnost! Prostor nam ne pripušča,
da bi se bolj natanko bavali s krasnimi
mislimi gospoda govornika. Z viharim plo-
skanjem in »živio«-klici je občinstvo pokazalo,
da mu je gospod govornik govoril iz srca.
G. dr. Karlovšek je govoril o pomenu današnje
slavnosti za probujanje naroda, navduševal
navzoče, posebno žene in dekleta k strogemu
izpolnjevanju narodnih dolžnosti, zakaj ravno
ženski spol ima važno nalogo v narodnem
življenju. — Po dokončanem vspehu kora-
kala so društva in občinstvo v gostilno g.
Fr. Korena, kjer se je med glasovi narodne
godbe razvila živahna zabava. Recimo na
kratko: Slavnost se je društvu posrečila res
v vsakem oziru. Brez najmanjšega nereda
— kar govori o zrelosti naroda — izvršilo
je društvo veliko nedeljo, katero mora imeti
najboljših nasledkov. Pod novo zastavo zbi-
ralo se bo gotovo vse, kar čuti na Dobrni
krščansko in narodno. Društvu kličemo:
Naprej! Zastavi pa: Vihraj narodu v čast
in slavo, sovražnikom v strah!

Rusko-japonska vojna.

Iz Petrograda poročajo, da Rusi prič-
kujejo japonskega napada na dveh straneh:
na Kaičov (Kajpin) ali pa na Dasičao. Radi
tega zbira general Kuropatkin znatne vojne
moči med Kaičovom, Dasičao, Hajčenom in
Niučvanom ter je napravil pri Niučvanu
vzhodno od reke Liao močne utrdbe.

Vprašanje je seve še vedno, če se bo
Kuropatkin že sedaj spustil v odločilno bitko.
— To bo storil le tedaj, ako ima že premoč
nad Japonci. Ne mudi se Kuropatkinu nič,
ker deževna doba, ki postane v kratkem v
Mandžuriji splošna, bo znatno ovirala Japonce.

Vse vesti iz Petrograda, Tokia, Berolina
in Pariza pa potrjujejo, da se japonska in
ruska armada približujeta. Drugih posebnih
podrobnosti pa o gibanju čet ni, le vojsko-
vodje vedo njihov cilj.

Iz Čifu poroča »Daily Express«, da se
je sibirski Kondratenkova brigada, ki je bila
odposlana na pomoč Stakelbergu, združila s
Stakelbergom.

Tako imajo Rusi dobro stališče ob že-
leznici in velik oddelek more-kriti umikanje,
katerega Stakelberg vrši v dolgem redu.

Japonski oddelki, ki so bili odposlani, da
nadlegujejo Stakelbergovo umikanje, so izgu-
bili že dotiko z njim. Stakelberg namerava
zbrati svoje čete, pomnožene z novimi četami
pri Dasičao. Skrajno japonsko desno krilo se
je umaknilo 10 milj južno do Saimaci, kar
smatrajo za dokaz, da koraka Kuroki z glavno
svojo armado proti zahodu. Rusi so njegovo
desno krilo že nadlegovali z divizijo generala
Rennenkampfa, a so se morali umakniti. Vesti,
da bi bili Japonci zasedli že Dasičao in Kaj-
pin seve niso resnične, okupacijo Liaojana pa
sedaj preključujejo tudi iz Londona. Listi go-
vore o veliki bitki, katere je pričakovati vsak
čas in, da so se japonske armade pod povelj-
stvom generalov: Kuroki, Oku in Nodzu zdru-
žile. To pa tudi ne bo res, ker Kuroki nič
kaj noče zapustiti Siujena. Menda so v japon-
skem taborišču izvedeli, da je ruska moč, ki
jih čaka, sedaj močna že nad 130.000 mož s
360 topovi in da se ta moč lahko uspešno
pomeri z japonsko. Japonci bodo morda sedaj
čakali pomnoženja svojih čet, a tudi ruske
čete se z vsakim dnem množe. Razni listi so
mnenja, da odločilnih bitk še ni pričakovati
kmalu. Treba je natančno dognati razdalje in
spozna se, da v prihodnjih dneh še ni prič-
kovati kake odločilne bitke, o kateri sedaj
tako radi govore nekateri poročevalci. Kaj
večji ruski odpor bo morda okoli Hajčena, a
le zopet, da si Rusi sedaj pridobe časa, ni-
kakor pa to ne bo odločilna bitka. Na zdru-
žitev japonskih armad pri Hajčenu ni misliti,
če se pa med tem časom prične že splošna
deževna doba, potem bomo na važne dogodke
zopet — čakali.

Vladivostoko brodovje.

Z Vladivostoka se poroča: V torek, dne
21. t. m. je dospel semkaj od naših križark
zajeti angleški parnik »Allanton«. Na parniku
je bil kot poveljnik poročnik Petrov, potem
poročnik knez Ščerbatov, 1 praporščak in 44
vojakov; razun te ruske posadke je bilo še
na krovu 20 angleških mornarjev s kapita-
nom in 30 Japoncev, ki jih je rešila križarka
»Rosija«. Ta parobrod so najeli Japonci še

»Povem vam, da pride nekoč samo od
sebe, da bode le te robote konec. Gospod
župnik mi je pravil, da milostljiva cesarica
Marija Terezija želi to odpraviti. Seveda
gospoda se temu upira, kajti kje bode dobila
potem toliko delavnih moči in pa tako po-
ceni? Ali vendar zgodilo se bode!»

Ded je močno zakasljajal.

»Saj sem za roboto jaz najlepša leta
služil pri vojski«, razjezil se je seljak Havel
in povsili glavo.

»Ako ne pomaga cesarica, nihče drugi
nam ne pomore. Vsi naši naporji so zastoj!
Če nas ne zmorejo sami, pa pokličejo vojsko
nad nas, pobijejo in povesejo vse, kdor se
jim ustavlja. Pomislite, da so vsi taki upori
dozdaj začeli se z hropom, pa imeli vselej
žalosten konec. Seljak, kmet naš trpi že od
davnaj! Že v prejšnjem stoletju vstali so
kmetje proti tiranom, a ko je gospoda po-
klicala vojsko na pomoč, umaknili so se
uporniki do Novega mesta. Utaborili so se
tam v nekem gradu, branili se do smrti, pa
— niso se rešili!

Vojska pod generalom Don Martinom
vzela je grad in mesto, zajela upornike in
jih strašno kaznovala. Vodje upornikov so
bili najstrašnejše mučeni ali pa obešeni.
Nikdo jih ni smel pomilovati. Za kazen pa
so še vsi imeli roboto pomnoženo. Niti usta

odpreti ni smel nihče. Mnogi bi bili raje
umrli, nego toliko prenašali. Tako so ravnali
s kmeti ti roparji povsod, kjer so se kmetje
ganili, zlasti v okrajih Opočenskem, Nahod-
skem in še dalje okoli. Torej, mesto da bi
si kmetje roboto zboljšali, so si jo s puntom
še le shujšali. Starec je po teh besedah
sklonil glavo.

II.

Havel je oskrboval pogreb. Gospod žup-
nik mu je obljubil, da spremi telo pokojnega
deda od doma na pokopališče zastoj. Bili
so si leti prijatelji že dolgo vrsto let. Vse
tuge in radosti delili so med seboj in eden
drugemu, če ne drugače, vsaj z besedo po-
magali. Gospod župnik je bil vnet prijatelj
prostega ljudstva, ne glede na to, da mu to
prijateljstvo v bližnjem gradu ne dela prijaz-
nih obrazov. Toda on se za to ni veliko
brigal.

Zgodaj v jutru odšli so že vaščani na
roboto, le nekaj jih je še počakalo pri Havlu,
da bi spremili starega deda na zadnjem potu.
Bili so to večinoma slabi starčki in babice,
pa nekaj otrok. Močnejši so odšli v grajščino
na delo, le tu in tam se je kateri ukradel,
da je tudi doma opravil vsaj najbolj nujne
svoje opravke.

Na gradu oglašil se je rog že v tretje.
Grajščinski oskrbnik pregledovaje delavce,

pogrešal je vedno še nekoga. Klic z rogom
priganjal je, naj bi se dotični podvzval in
kadar se bi oglašil, da bi jih dobil nekaj po
plečih s krobačem.

Na domu Havlovem je bil v tem času
jok in žalovanje. Mala Katrica plakala je za
ljubljenim dedekom. Havel sam je komaj pre-
magoval solze, a slišavši glas grozečega roga,
otresel je žalost od sebe, rekoč:

»Čemu jokati? Vam ljubi oče, bode tam
v večnosti mnogo bolje, nego nam tukaj na
zemlji. Še nevoščljiv bi vam bil, ko bi vam
ne želel od srca večnega počitka.«

Pred hišo prikazal se je med tem graj-
ščinski barič. Stopil je naravnost v sobo, kjer
je v odprti krati še ležal mrlič.

»Hola, kaj je to? Moram ti kmetišče k
roboti pomagati?«

To je rekel z žugajočim glasom.

»Imam pogreb«, odgovarja Havel. »Prosil
sem zato sosede, da me izgovorijo. Umrli mi
je oče.«

Barič se je zaničljivo zarežal.

»Torej ti se bodeš še izgovarjal! Če je
starec umrl, je tako mrtev. Veliko si domiš-
ljuješ kmetič! Misliš, če si bil pri vojski svoje
dni desetnik, da te bomo sedaj vsi poslušali?
Glej, že sam gospod pisar gre ondi!«

Na vasi se je pokazala drobna postava
v tesnih nogavicah, z obrobjenimi hlačami,